

КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ – АД
ДРУШТВО ЗА НЕЖИВОТНО ОСИГУРУВАЊЕ СКОПЈЕ

УСЛОВИ ЗА КАСКО
ОСИГУРУВАЊЕ НА МОТОРНИ ВОЗИЛА

Значење на одделни изрази

Член 1

Одделни изрази во овие Услови го имаат следното значење:

1. **осигурувач** - КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ А.Д. Друштво за неживотно осигурување, Скопје (во понатамошниот текст: Кроација Осигурување/ Осигурувач);
2. **договарач на осигурување** - лице кое со Кроација Осигурување склучило договор за осигурување (во понатамошниот текст: Договарач);
3. **осигуреник** - сопственик на осигурен предмет или лице чиј правно дозволен имотен интерес е осигурен и на кое му припаѓаат правата на исплата на надомест од осигурувањето;
4. **премија** - износ што се плаќа по договорот за осигурување;
5. **сума на осигурување** (во случаи кога осигурувањето е склучено на сума на осигурување) - износ на кој предметот односно имотниот интерес е осигурен и горна граница на обврската на осигурувачот;
6. **полиса** - исправа за договор за осигурување;
7. **осигурен случај** - иден неизвесен настан, независен од исклучивата волја на договарачот или осигуреникот кој е предизвикан од осигурен ризик, а за последица има настанување на штета која е покриена со договорот за осигурување;
8. **тотална штета** - оштетување на возилото кога поправката е економски неисплатлива или технички неизведлива или кога трошоците за поправка на возилото се еднакви или поголеми од пазарната вредност на возилото;
9. **кражба** - подразбира кражба, тешка кражба, разбојништво, разбојничка кражба и противправно одземање на моторно возило во смисла на одредбите од Кривичниот законик кој бил на сила во времето на настанување на осигурениот случај;
10. **подвижни предмети** - за подвижен предмет се смета секој предмет што е предвиден за движење со помош на тркала или гасеници, било да е на погон или вон погон, како и лица и животни;
11. **недвижност** - за недвижност се смета станбена или деловна зграда и постројки од цврста или монтажна градба со припадните објекти кои не можат самостојно да се преместуваат на друго место, како и огради, насади и останато што не е наведено во групата на подвижни предмети;
12. **судир со подвижен предмет** - секој удар во подвижен предмет, како и превртување, слетување или лизгање настанато како последица на судир со подвижен предмет;
13. **судир со недвижност** - секој удар во недвижност, како и секое превртување, слетување и лизгање настанато по удар во недвижност. Во смисла на овие Услови за судир со недвижност се смета и превртување, слетување или лизгање и во оние случаи кога немало контакт на возилото со друг предмет;
14. **луња** - дејство на ветар со брзина поголема од 17,2 м/с односно 62 км/ч (8 степени по Бофоровата скала);
15. **франшиза** - учество на осигуреникот во штета;
16. **манифестација и демонстрација** - организирано јавно изразување на расположението и желбите на група луѓе, соодветно организирано и најавено на надлежните државни органи согласно позитивните законски одредби кои важеле на денот на настанот;
17. **Европски Извештај за сообраќајна незгода** - е образец изготвен од НБО на Република Македонија кој се пополнува во случај на сообраќајна незгода со мала материјална штета (подвижно возило со неопштетени витални уреди за управување), а го пополнуваат учесниците во сообраќајната незгода.
18. **Сообраќајна незгода** е настан на пат кога е предизвикана материјална штета и најмалку едно возило во движење, како на пример: судрување, превртување, удар, лизгање, и сл. Под сообраќајна незгода се подразбира и удар од моторно возило додека осигуреното возило е во мирување – паркирано или запрено;

По одлука бр.0202 ____/1 од _____.____.2023 година.

Предмет на осигурување

Член 2

- (1) Предмет на осигурување се сите видови моторни возила кои се движат со силата на сопствен мотор, вклучително трактори, приклучни возила и работни возила (во понатамошниот текст: возила) како и опрема што е фабрички вградена и испорачана заедно со возилото од страна на производителот.
- (2) Предмет на осигурување можат да бидат делови кои се дополнително и нестандартно вградени на возилото, опрема, уреди и натписи на возилото додека се прицврстени на возилото или се наоѓаат во заклученото возило, ако се посебно осигурени и наведени во полисата за осигурување.
- (3) За автобуси, товарни возила како и работни машини дополнително вградената опрема нужна за вршење на дејноста се смета за фабрички вградена опрема која мора да биде посебно наведена во полисата. Доколку таа опрема не е посебно наведена во полисата, се смета дека оваа опрема не е предмет на осигурување.

Видови покритие на каско осигурување

Член 3

Согласно одредбите од овие Услови може да се склучи:

- 1) Потполно каско;
- 2) Мини каско;
- 3) Флекси каско;
- 4) Делумно каско.

Ризици покрени со Потполно каско осигурување

Член 4

- (1) Со потполното каско осигурување Кроација Осигурување ги покрива сите ризици кои можат да причинат оштетување, уништување или исчезнување на предметот на осигурување, а кои со закон, договор или со овие Услови не се исклучени од осигурување.
- (2) Кај шинските возила на електричен погон (трамваи, реморкери, дизел локомотиви, електрични локомотиви и др.) со осигурување, се покрени и штети настанати поради непосредно делување на електричната енергија поради краток спој, пренапон или претерани зголемување на јачината на струјата. Одбитната франшиза кај штети од делување на електрична енергија е иста и како кај ризикот сообраќајни незгоди.

Ризици покрени со Мини каско осигурување

Член 5

Мини каско ги покрива следните ризици:

1. кражба на возила како и ризиците настанати по остварувањето на ризикот кражба на возило покрени со Мини каско осигурување;
2. град;
3. луња;
4. пожар;
5. удар на гром;
6. експлозија;
7. паѓање на некој предмет врз возилото (вклучително и пад од снег и лед);
8. кражба на гуми или наплатки (фелни) со задолжително пријавување во полиција;
9. кражба на клучеви од возилото од заклучена просторија, со задолжително пријавување во полиција;
10. оштетувања на тапацيرانите делови на возилото при давање помош на лица кои страдале во сообраќајна незгода.

Ризици покрени со Флекси каско осигурување

Член 6

- (1) Флекси каско осигурувањето вклучува една или повеќе групи на ризици по избор на осигуреникот. Одбраните ризици

мораат да бидат таксативно впишани во полисата за каско осигурување.

- (2) Ризиците на Флекси каско осигурување кои осигуреникот може да ги одбере се следните:
 1. судир со подвижен предмет;
 2. судир со недвижност;
 3. град, пожар, удар на гром, луња и експлозија;
 4. паѓање на некој предмет врз возилото (вклучително и пад од снег и лед);
 5. кражба на возилото.
- (3) Покрај ризикот кражба на возило од став (2) т. 5 од овој член покриена е и кражба на клучеви од возилото од заклучена просторија, со задолжително пријавување во полиција како и штети настанати по кражбата на возилото доколку настанале како последица од ризиците договорени со Флекси каско осигурување.

Ризици покрени со Делумно каско осигурување

Член 7

- (1) Делумно каско осигурување, било каде да се наоѓа возилото може да се договори по избор така што со осигурувањето да бидат опфатени ризиците, односно, трошоците и тоа:
 - 1) **Комбинација А:** група на ризици пожар и кражба - пожар, удар на гром, експлозија, луња, град, снежна лавина, паѓање на воздушни летала, манифестации и демонстрации, кражба, тешка кражба, разбојништво, разбојничка кражба и противправно одземање на моторно возило во смисла на одредбите од Кривичниот законик кој бил на сила во времето на настанување на осигурениот случај;
 - 2) **Комбинација Б:** група на ризици пожар - пожар, удар на гром, експлозија, луња, град, снежна лавина, паѓање на воздушни летала, манифестации и демонстрации;
 - 3) **Комбинација В:** група на ризици кражба - кражба, тешка кражба, разбојништво, разбојничка кражба и противправно одземање на моторно возило во смисла на одредбите од Кривичниот законик кој бил на сила во времето на настанување на осигурениот случај;
 - 4) **Комбинација Г:** кршење и оштетување на стакла на патнички возила - кршење и оштетување на стакла на патнички возила, освен кровни стакла, стакла на фаровите и огледалата (ретровизорите);
 - 5) **Комбинација Д:** кршење и оштетување на стакла кај товарни возила и автобуси - кршење и оштетување на стакла кај товарни возила и автобуси, освен кровни стакла, стакла на фаровите и огледалата (ретровизорите). Кај осигурување на стакла од точка 4) и 5) од овој став, опфатени се штети настанати од ризици предвидени во член 4 од овие Услови, како и кршење на стакло настанато како погонска штета;
 - 6) **Каско Дуо:** осигурување на патнички и товарни возила од штетни настанати како последица од ризикот судир со друго моторно возило. Осигурен случај претставуваат сите штети на осигуреното возило настанати како последица на судир со друго возило под услов по полисата за задолжително осигурување од автомобилска одговорност на осигуреникот на Каско ДУО од истиот штетен настан да е утврдена обврска на Кроација Осигурување;
 - 7) **Мирување на возило:** осигурувањето важи само за време додека осигуреното возило се наоѓа на местото кое во полисата е означено со поблиска адреса како место на осигурување, со тоа што возилото треба да е сместено во заклучена гаража. Со осигурување се опфатени ризиците: пожар, удар од гром, експлозија, луња, град, снежна лавина, паѓање на воздушно летало, манифестација и демонстрација и кражба;
 - 8) **Судир со животни:** осигурување на возила од штети коишто настанале од судир со животни, но најмногу до

износ од 1.000 ЕУР (во денарска противвредност) по штетен настан и 2.000 ЕУР (во денарска противвредност) во годишен агрегат. Осигуреникот е должен веднаш по настанувањето да ја пријави штетата во полиција. Кроација Осигурување не е во обврска да ја исплати штетата ако штетата настанала како последица од избегнување на судир со животни.

(2) Ризици што се договараат со склучување на Потполно каско осигурување, Мини каско осигурување и Флекси каско осигурување по комбинации се:

- 1) **Влечење:** трошоците за влечење и извлекување односно превоз на патнички автомобил до најблиската работилница што може да изврши привремена или конечна поправка или до местото на живеалиште односно седиште на осигуреникот ако возилото не е во возна состојба поради остварување на осигурен случај, според фактурата на лицето кое ја дало услугата на влечење, извлекување односно превоз на возилото, но најмногу до износ од 500 ЕУР (во денарска противвредност) а со доплата премија до максимум 1.000 ЕУР (во денарска противвредност) по штетен настан.
- 2) **Влечење+:** трошоците за влечење и извлекување односно превоз на возила (освен патнички автомобил) до најблиската работилница што може да изврши привремена или конечна поправка или до местото на живеалиште односно седиште на осигуреникот ако возилото не е во возна состојба поради остварување на осигурен случај, според фактурата на лицето кое ја дало услугата на влечење, извлекување односно превоз на возилото, а со доплата премија до максимум 2.000 ЕУР (во денарска противвредност) по штетен настан.

Исклучување на обврската на Кроација Осигурување

Член 8

Кроација Осигурување не е во обврска да исплати надомест од осигурувањето и трошоци што се причинети од остварување на неосигурени ризици, односно Кроација Осигурување не надоместува:

1. Штети настанати од војна и воени дејствија кои се непосредна последица од непријателско постапување на една држава кон друга, како и оние настани кои се предизвикани од воена состојба, а до кои не би дошло ако војната не настапила. За настапување на воена штета не е потребно војната да биде и формално објавена;
2. Штети причинети од дејство на нуклеарна енергија (експлозија, зрачење и сите други штети што се поврзани со превоз, употреба и манипулација со нуклеарен материјал);
3. Штети настанати од немири предизвикани од политички, социјални или некои други причини, на пр. револуција, тероризам, терористички акт, граѓанска војна и немир, штрајк, побуна, конфискација, реквизиција итн.;
4. Штети причинети од експлозивна направа од кој било вид;
Исклучувањето не се однесува на штети што настанале на возилото на осигуреникот кој има договорен ризик експлозија, ако експлозивната направа го оштетила возилото на осигуреникот додека била подметната под друго возило. Ако експлозивната направа е подметната под друго возило на исто правно или физичко лице на кое му припаѓа оштетеното возило, Кроација Осигурување не е во обврска да ја надомести штетата на ниту едно возило;
5. Штети настанати како непосредна последица од долготрајни хемиски, термички, електрични, атмосферски и други влијанија, вклучително и оштетувања што настанале како последица од перење на возилото, полирање или хемиско чистење на возилото,

како и на редовна експлоатација на возилото, освен оние оштетувања што настанале кај овластени даватели на наведените услуги од нивните вработени и оштетувања што настанале како последица од чистење снег или одмрзнување на возилото;

6. Штети настанати од дефект, кршење и дотраеност на возилото;
7. Штети настанати поради дефект на возилото за време на погон (т.н. погонски штети), на пример поради грешка во материјалот, истрошеност на материјалот, кочење, лошо ракување, оштетување на пружините, амортизерите и останатите делови на системот за суспензија, продупчување или прснување на надворешна или внатрешна гума, оштетувања на тркалата и системот за суспензија по возење со празна гума, недоволно подмачкување, недостаток на вода во ладилникот, оштетувања на електричните инсталации и други погонски штети, освен ризиците сообраќајна незгода, пожар и експлозија настанати директно како последица од погонска штета;
8. Штети настанати како последица од користење на возилото без прописна зимска опрема согласно прописите на државата во која настанал осигурениот случај, освен во случај кога штетата не е во причинска врска со состојбата на патот;
9. Штети настанати поради претерано оптоварување, смрзнување на течноста за ладење на моторот, испитување на возилото и моторот, губење масло или разладна течност од ладилникот во текот на продолжувањето на возењето по оштетување на возилото, техничка неисправност на возилото, оптоварување над дозволената носивост, истрошеност на гумите над пропишаната граница, неодржување на возилото и непридржување на спроведувањето на одредбите за заштитни мерки;
10. Штети настанати од кражба или губење погонско гориво поради остварување на осигурен случај;
11. Штети настанати директно од товар при натовар, истовар, претовар или превоз, односно во сите случаи кога товарот или манипулирањето со товарот е во причинска врска со настанувањето на штетниот настан, освен ако поинаку не е договорено и платено дополнителна премија;
12. Штети настанати поради тоа што возилото е ставено во погон пред конечната поправка, освен кога се работи за штета настаната по привремена поправка што треба да овозможи движење или влечење на возилото до работилница која треба да изврши друга привремена или конечна поправка;
13. Штети настанати поради движење на возилото низ поплавена сообраќајница, поплавено земјиште, речно корито или поток, или пак во случај кога на возачот му било познато дека се движи во пресрет на стихийно дејство на вода, освен кога се работи за спасување луѓе и имот;
14. Штети поради користење на возилото на пат или делница од пат што е затворена за сообраќај, освен во случај на спасување луѓе или имот;
15. Штети поради користење на возилото на "некатегоризиран пат" согласно одредби од ЗБСП, особено во случај кога со возилото се упревува на крајно непристапен терен и во услови кога осигуреникот не можел а да не биде свесен дека ќе причини материјална штета на возилото.
16. Штети при превезување на возилото со друго возило на копно, внатрешни води и море, освен превезување со скеље (бродарија) или траект во крајбрежна пловидба;

17. Штети од потопување и пропаѓање на возилото при работа во касети или за време на работа на мочуриштен, тиџест, песочен, насипан или сличен терен, ако поинаку не се договори;
18. Трошоци за влечење, извлекување и превоз на оштетено возило доколку истите го надминуваат износот од 500 ЕУР во денарска проттивредност за патнички возила и над 1000 ЕУР во денарска проттивредност за товарни возила, освен ако поинаку не се договори;
19. Посредни штети настанати со остварување на осигурениот случај, како: загуба на заработка, денгуба, казни, трошоци за користење на изнајмено возило, плаќање по основ на одговорност, еколошки штети поради пожар и емисија од возилото или од товарот што се превезувал, надоместоци за гаражирање и чување на возило, трошоци за отстранување на причината за штетата, трошоци за чистење на местото на незгодата, трошоци за одвоз на товарот што го превезувало возилото;
20. Разлика настаната поради зголемени трошоци за поправка на возилото во странство во однос на трошоците за поправка во Република Македонија;
21. Намалена вредност на возилото по извршена поправка што е во врска со остварен осигурен случај;
22. Штети предизвикани од земјотрес вклучително и последичните штети кои настанале поради која било опасност причинета од земјотресот како основна причина (на пр. директна последица од паѓање или удар од предмет до што дошло поради земјотрес, пожар предизвикан од земјотрес и сл.);
23. Доколку осигуреното возило има фалсификуван број на шасија, односно има број на шасија кој што не одговара на стандардите на производителот;
24. Доколку при остварување на ризикот кражба, договорувачот на осигурување/осигуреникот на осигурителот не му ги предаде двата или сите фабрички оригинални клучеви, а согласно стандардите на производителот.
25. Штети настанати со проневера, измама или затајување од лица на кои возилото им е далено под наем или на користење;
26. Штети настанати за време додека веќе изнајменото возило е во подзакуп кај трето лице;
27. Штети настанати за време на учество на возилото во трки, ако поинаку не се договори;
28. Поради оштетување или уништување на инсталации или внатрешни маски и тапацири на возилото од глодари, диви или домашни животни;
29. Штети настанати на осигуреното возило при влечење или извлекување на друго возило;
30. Штети настанати на возилото при управување со возилото без соодветна дозвола за управување, освен:
 - кога со возилото управува лице кое учи да управува со возило по прописи и
 - кога возачот, кој е во работен однос кај осигуреникот, за време додека го користи возилото, овозможи со истото возило да управува лице без соодветна дозвола за управување со тој вид возило.

Се смета дека возачот е без соодветна дозвола за управување со возилото секогаш кога во моментот на настанување на штетен настан, според Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, не му било дозволено да управува со возилото со кое е предизвикана незгодата, не само со обѕир на положената категорија, туку и на ограничувањата кои Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ги поставува за возачот во рамките на положената категорија.

Се смета дека возачот е без соодветна дозвола за управување со возилото и за време додека му е изречена забрана за управување на тој вид возило од страна на властите и кога истата му е одземена од страна на надлежен орган.

Се смета дека возачот не е без соодветна дозвола за управување со возилото ако возачката дозвола му истекла и ако до настанувањето на осигурениот случај не го изгубил правото на нејзино продолжување;
31. Штети настанати на возилото ако со возилото управува возач без соодветна возачка дозвола, под дејство на алкохол, дрога или наркотици, освен за возила на рент-а-кар или оперативен лизинг и кога со возилото управува вработено лице на осигуреникот или договарачот. Се смета дека возачот е под дејство на алкохол, дрога или наркотик:
 - ако со анализа на крвта или со друг метод на мерење на количеството алкохол во организмот се утврди дека уделот на алкохолот во крвта изнесува повеќе од 0,09 г/кг за возачот на возило на кого управувањето со возило му е основно занимање и 0,5 г/кг и повеќе, за сите останати возачи или се утврди присуство на дрога или наркотици во организмот или
 - ако по сообраќајната незгода одбие да се подложи на испитување на својата алкохолизираност или наркотизираност;
32. Штети настанати со одземање на возилото со одлука на судот или орган на државната управа во земјата или во странство;
33. Штети настанати со остварување на ризикот кражба, противправно одземање на возилото или опрема во возилото и разбојништво во случаите кога осигуреникот на било кој начин со своето несовесно однесување или од небрежност придонел или поттикнал настанување на осигурен случај (пр. оставање на отворено возило со или без клучеви, оставање на возило на доверба во пералница, сервис и др.) односно кога кражбата била олеснета на кој било друг начин;
34. Трошоци за набавка на нови клучеви, замена или поправка на брави на возилото и во возилото во случај на губење, механичко оштетување, исчезнување и кражба на клучевите од возилото, освен кражба на клучевите од заклучена просторија со задолжително пријавување во полиција;
35. Штети настанати од навлегување на град низ отворен прозорец;
36. Штети настанати поради ненамерен или непланиран (целосен или делумен) прекин на компјутерскиот систем кои не се директно предизвикани од механички оштетувања.
37. Штети кои не се пријавени во полиција непосредно по дознавањето за штетниот настан, а се однесуваат на остварување на следните ризици:
 - кражба;
 - сообраќајна незгода во која возилото не е во возна состојба, и не постојат услови за поплнување на Европски Извештај согласно одредбите од ЗБСП;
 - судир со животни;
 - експлозија;
 - пожар.

Премин на правата на осигуреникот кон одговорното лице на Крoација Осигурување (суброгација)

Член 9

- (1) Со исплата на надомест од осигурувањето на Крoација Осигурување преминуваат сите права на осигуреникот кон

лицето кое по било кој основ е одговорно за штетата и тоа до висина на исплатениот надомест.

- (2) Ако по вина на осигуреникот во целост или делумно е оневозможен преминот на овие права, Кроација Осигурување во соодветна мера се ослободува од својата обврска кон осигуреникот.
- (3) Преминот на правата од осигуреникот на Кроација Осигурување не може да биде на штета на осигуреникот и ако надоместот што осигуреникот го добил од Кроација Осигурување е од која било причина понизок од штетата што ја претрпел, осигуреникот има право од средствата на одговорното лице да му се исплати остатокот на надоместот пред исплатата на побарувањата на Кроација Осигурување по основа на правата кои преминале на истата.
- (4) По исклучок од одредбите за премин на правата на осигуреникот на Кроација Осигурување, овие права не преминуваат на Кроација Осигурување ако штетата ја причинило лице во сродство во права линија со осигуреникот или лице за чии постапки одговара осигуреникот или кое живее со него во исто домаќинство или лице кое е работник на осигуреникот, освен ако тие лица ја причиниле штетата намерно.
- (5) Ако некое од лицата наведени во претходниот став било осигурено од одговорност, Кроација Осигурување може да бара од неговиот осигурувач надомест на износот што му го исплатила на осигуреникот.
- (6) Со исплата на надомест од осигурувањето за возила на рента-кар или оперативен лизинг, во случај кога со возилото управувало неовластено лице согласно одредбите од член 16 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, правото на осигурувачот по основ на суброгација (регрес) преминува спрема лицето што го управувало возилото.

Каско осигурување на возила под долгорочен закуп - лизинг

Член 10

- (1) При осигурување на возила под долгорочен закуп (лизинг) правата од договорот за каско осигурување му припаѓаат на давателот на лизинг (сопственикот на возилото) кој во полисата се запишува како осигуреник.
- (2) Ако корисникот на лизинг кој е воедно и договарач го откупи возилото пред истекот на договорот за осигурување, правата и обврските од договорот за осигурување се пренесуваат на корисникот на лизингот од моментот на стекнување на сопственост и договорот останува на сила до истекот на тековната осигурителна година (скаденца).
- (3) Корисникот на лизинг е должен, без одложување, да ја извести Кроација Осигурување за откупот на возилото и да ѝ достави доказ дека стекнал сопственост врз возилото.

Каско осигурување на возила за време на престој и манипулација во продажни простори и складишта

Член 11

- (1) Со овој вид на каско осигурување се опфатени нови и половни возила на залихи во автосалони наменети за продажба.
- (2) Осигурањето важи за возила во сопственост на осигуреникот кои се складирани на адреса наведена во полисата за осигурување.
- (3) Осигурителното покритие важи под исти услови и за возила кои не се во сопственост на осигуреникот, туку се преземени во комисиона продажба. Покритието важи само за возила кои се во комисиона продажба преземени со соодветен договор помеѓу осигуреникот и сопственикот на возилата пред да настане штета.
- (4) Со осигурувањето не се покриени штети за време на пробно возење, ако не е посебно договорено. За пробно возење се смета возење во радиус од 15 км од местото на осигурување. За време на пробно возење исклучен е ризикот кражба.
- (5) Осигурувањето на возила на залихи се осигурува со лимит на покритие по штетен настан и агрегатен годишен лимит на

покритие кои се наведени на полисата за осигурување, ако поинаку не е договорено.

- (6) Од осигурителното покритие се исклучени возила за кои не постои документирана евиденција за влез и излез на залиха (сметководствени книги, пописи на залихи и друга евиденција). Кроација Осигурување при обработка на штети или при конечна пресметка на премијата (доколку е договорено) има право да ја прегледа предметната евиденција и сите останати потребни податоци.
- (7) Пресметката на премијата и конечната пресметка на премијата се врши според договореното на полисата односно во понудата за осигурување.

Територијална важност на осигурувањето

Член 12

- (1) Осигурувањето е во важност за време додека возилото се наоѓа на територија на Република Македонија и останатите Европски земји вклучувајќи ја Република Турција.
- (2) По исклучок на став 1 од овој член, за производот Каско Дуо важи следното територијално покритие:
 - 1) за патнички возила територија на Република Македонија и останатите земји членки на советот на зелена карта;
 - 2) за товарни возила територија на Република Македонија.
- (3) Проширување на територијалното важење на осигурувањето наведено во став 1 од овој член, е можно доколку посебно се договори и се плати дополнителна премија.
- (4) Осигурувањето на возила на работни и други организации кои изведуваат или учествуваат во изведување на градежни, монтажни и слични работи надвор од територија на Република Македонија посебно се договараат.
- (5) Кај осигурувањето на патнички моторни возила и мотоцикли осигурувањето од ризикот кражба е во важност доколку осигуреникот плати соодветна дополнителна премија.

Почеток и престанок на обврската на Кроација Осигурување

Член 13

- (1) Обврската на Кроација Осигурување од договорот за осигурување започнува по истекот на 24:00 часот на денот што во договорот за осигурување е наведен како почеток на осигурувањето, ако до тој ден е платена премијата или првата рата на премијата, ако поинаку не е договорено.
- (2) Обврската на Кроација Осигурување престанува по истекот на 24:00 часот на денот што во договорот за осигурување е наведен како ден на истек на осигурувањето.
- (3) Ако осигурувањето е склучено на рок подолг од пет години, секоја страна може по истекот на тој рок, со отказан рок од шест месеци, писмено да ѝ изјави на другата страна дека го откажува договорот.

Престанок на договорот за осигурување поради промена на сопственикот на возилото

Член 14

- (1) Со промена на сопственоста врз осигуреното возило, договорот за осигурување престанува во 24:00 часот на денот на издавање на фактурата или на заверка на договорот за продажба, освен во случаи предвидени со став (3) од овој член и член 10 став (2) од овие Услови.
- (2) Кај осигурувањето исклучиво од ризикот кршење на стакло на патнички возила како дополнителен ризик во полисите за Автомобилска одговорност, при промена на сопственоста на возилото, договорот за осигурување се пренесува на новиот сопственик.
- (3) Ако со една полиса се осигурани повеќе возила, договорот за осигурување престанува за она возило чиј сопственик се променил.
- (4) Ако дојде до промена на сопственикот врз основа на наследување помеѓу наследници од прв наследен ред, правата

и обврските на договаработ односно осигуреникот од договорот за осигурување преминуваат на новиот сопственик и договорот останува на сила до истекот на тековната осигурителна година.

Престанок на осигурувањето по настанување на осигурен случај

Член 15

- (1) Во случај на уништување (тотална штета) или исчезнување на возилото престануваат сите каско осигурувања (Потполно каско, Мини каско, Флекси каско, Делумно каско, кршење и др.) и тоа со денот на уништување или исчезнување на возилото.
- (2) Ако дојде до оштетување на возилото (делумна штета) и исплата на надомест од осигурувањето, возилото останува и понатаму осигурено.

Плаќање на премијата

Член 16

- (1) Договаработ ја плаќа премијата одеднаш, ако поинаку не се договори.
- (2) Ако е договорено плаќање на премијата на рати, Договаработ ја плаќа првата рата во моментот на склучување на договорот за осигурување, најдоцна до 15 дена.
- (3) Кај тотална штета, сите рати на премијата доспеваат за наплата и се одбиваат од штетите при исплатата.
- (4) Кроација Осигурување е овластена сите доспеани неплатени рати на премијата да му ги одбие на осигуреникот при исплатата на штета.
- (5) Кроација Осигурување има право да пресмета и наплати законска казнена камата на сите доспеани, а неплатени износи согласно полисата/анексот за плаќање и овие Услови, сметајќи од денот на паѓање во задолжување до денот на целосна исплата.

Основица за пресметка на премијата

Член 17

Основица за пресметка на премијата е новонабавната вредност на возилото.

Кога се враќа премијата за осигурување

Член 18

- (1) Во случај на одјава на возилото поради уништување, расходување, исчезнување на возилото или купопродажба, Кроација Осигурување е во обврска на барање на договаработ да го врати делот од премијата за неискористениот период на времетраењето на осигурувањето, ако до денот на одјавата не се остварил осигурен случај. Ако до денот на одјавата на возилото (поради уништување, расходување, исчезнување или купопродажба) се остварил осигурен случај, договаработ нема право на поврат на премијата и должен е да ја плати целокупната премија за тековната година на осигурување.
- (2) Во случај на промена на сопственикот на возилото, Кроација Осигурување е во обврска на барање на договаработ да го врати делот од премијата за неискористениот период на времетраењето на осигурувањето, ако до денот на промена на сопственикот не се остварил осигурен случај. Договаработ нема право на поврат на дел од премијата кога до промена на сопственикот дошло согласно член 10 став (2) и член 14 став (3) од овие Услови.
- (3) Кога договаработ има право на поврат на премијата согласно став (1) и (2) од овој член, пресметката за поврат на премијата се врши „pro rata temporis“ од денот на промената на сопственикот на возилото односно на одјавата на возилото до истекот на осигурувањето, ако договаработ тоа писмено ѝ го пријавил на Кроација Осигурување во рок од осум дена од денот на промената. Ако договаработ ја пријави промената на сопственикот односно одјавата на возилото по осум дена,

премијата се враќа од денот на поднесувањето на писменото барање на договаработ до истекот на осигурувањето.

- (4) На договаработ му се враќа премија за неискористениот период на осигурувањето.
- (5) Премијата за осигурување не му се враќа на договаработ ако Кроација Осигурување се регресира од лицето одговорно за штетата.
- (6) Поранешниот сопственик нема право на враќање на премијата ако неискористеното време е помалку од 120 дена и доколку во изминатиот период на траење на осигурувањето се остварил осигурен случај.

Обврски на осигуреникот кога ќе настане осигурен случај

Член 19

- (1) Кога ќе настане осигурен случај врз основа на кој се бара исплата на надомест од осигурување, осигуреникот е должен:
 1. Веднаш да ги преземе сите мерки кои се во негова моќ за отстранување и намалување на штетата, придржувајќи се кон упатствата добиени од Кроација Осигурување;
 2. Веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на дознавањето, да ѝ го пријави на Кроација Осигурување настанатиот осигурен случај. Пријавата мора да биде составена во писмена форма со наведените уништувања, оштетувања или исчезнување на предмети и нивната приближна вредност;
 3. До увидот на оштетувањата од страна на претставникот на осигурувачот да не ја менува фактичката состојба на оштетените, односно уништените делови, освен ако промената не е нужна заради смалување, односно спречување на зголемување на штетата;
 4. Во случај на остварување на ризикот кражба, во рок од 24 часа од дознавањето, настанот да го пријави во надлежната полициска станица;
 5. Во сите случаи предвидени со позитивните прописи, а особено кај штети причинети од ризикот пожар, експлозија и сообраќајна незгода, да го пријави настанот во надлежната полициска станица;
 6. Да го пријави настанот во Министерство за внатрешни работи (МВР) непосредно по дознавањето за штетниот настан во случај на:
 - настанување на ризикот сообраќајна незгода “со голема материјална штета” при што под голема материјална штета ќе се смета штета дефинирана со Законот за безбедност во сообраќајот на патиштата (ЗБСП),
 - штета настаната од удар од или во животното на јавните патишта каде е предвидено плаќање на патарина, а каде согласно Законот за безбедност во сообраќајот на патиштата е предвидено да се пријави настанот во МВР и во случај на “мала материјална штета”;
 7. Да ги даде и обезбеди сите податоци и докази со кои располага и кои ги бара Кроација Осигурување, а кои се потребни заради утврдување на основата, обемот и висината на штетата;
 8. Да ја предаде сообраќајната дозвола и останатата расположива документација за возилото и оригиналните клучеви по настанување на кражба на возилото, а пред исплатата на надоместот од осигурувањето.
- (2) Ако осигуреникот пропушти да ги изврши своите обврски пропишани со овој член, должен е на Кроација Осигурување да ѝ ја надомести штетата што настанала поради тоа.
 - (3) Во случај на настанување на ризикот кражба ако возилото се пронајде пред истекот на рокот од 60 дена сметајќи од денот на пријавата на настанувањето во надлежната полициска станица, осигуреникот е должен да го преземе возилото на свој трошок.

- (4) Кога возилото е пронајдено по истекот на рокот од 60 дена од денот на пријавата на исчезнувањето во надлежната полициска станица, а пред Кроација Осигурување да го исплати надоместот од осигурувањето, осигуреникот е должен да го преземе возилото на свој трошок.
- (5) Кога возилото ќе се пронајде по истекот на рокот од 60 дена сметајќи од денот на пријавата на исчезнувањето во надлежната полициска станица, а Кроација Осигурување му исплатила на осигуреникот надомест од осигурувањето, Кроација Осигурување станува сопственик на возилото. Во случај кога постои воља осигуреникот да го преземе, односно задржи пронајденото возило, а веќе е исплатен надомест, истиот е должен да го врати исплатениот надомест.

Процена на штета

Член 20

- (1) Кроација Осигурување се обврзува да пристапи кон утврдување и процена на штетата во најкраток можен рок сметајќи од приемот на писмената пријава за настанатиот осигурен случај.
- (2) Ако Кроација Осигурување не пристапи кон утврдување и процена на штетата во рок од 8 дена од денот на пријава на штетата, осигуреникот може да почне со процена и отстранување на штетата под услов претходно да обезбеди докази за настанувањето на осигурениот случај и обемот на оштетувањето.

Учество на осигуреникот во штета - франшиза

Член 21

- (1) Ако кај Потполно каско осигурување е договорено осигуреникот самиот да сноси дел од штетата (франшиза), надоместот од осигурувањето ќе се намали за износот на договорената франшиза.
- (2) Во случај на настапување на штета која по износот е помала од договорената франшиза, Кроација Осигурување не исплаќа надомест од осигурувањето, а доколку износот на штетата е поголем од износот на франшизата, надоместот од осигурувањето е еднаков на износот на штетата намален за договорениот износ на франшизата.
- (3) Договорот за каско осигурување од ризикот кражба, за патнички моторни возила во зависност од новонабавната вредност на возилото, се склучува со задолжителна франшиза во висина од:
- за возила до 25.000 ЕУР без учество во штета;
 - за возила од 25.001 до 40.000 ЕУР 15% учество во секоја штета;
 - за возила над 40.000 ЕУР 25% учество во секоја штета.
- (4) Учесството во штета (франшиза) од став (3) од овој член е задолжителна, освен ако поинаку не е договорено и има платено соодветна доплатна премија.
- (5) Во Флекси каско осигурување, Мини каско осигурување и Делумно каско осигурување на мотоцикли од ризиците на комбинацијата А и В, од членот 7, осигуреникот учествува во секоја штета од ризикот кражба во процент од 20% од претрпената штета (задолжителна франшиза).
- (6) При причинети штети поради кршење или оштетување на стандардно вградено стакло на осигуреното возило, надоместот на штета е покриена и не се намалува за договорената франшиза, освен за кровни стакла, стакла на светла и огледала. Ова се однесува само за патнички возила со склучено Потполно каско осигурување.

Задолжително учество за повеќе штети

Член 22

- (1) На осигуреникот кој во една осигурителна година има три или повеќе пријавени штети на исто осигурено возило, му се одбива му се одбива задолжително учество за повеќе штети. Учесството се пресметува во Мини, Флекси и Потполно каско осигурување на начин што на осигуреникот му се исплаќа

надомест од осигурувањето намален за износот што е процент од штетата, во зависност од честотата на штети во една осигурителна година како што следи:

- кај трета штета 20%
- кај четврта штета 30%
- кај петта и секоја понатамошна штета 40% од износот на штетата.

Утврдување на висина и исплата на штета

Член 23

- (1) Висина на штета се утврдува:
1. Кај тотална штета (уништување или кражба на возило) според вредноста на возилото во моментот на утврдувањето на висината на штетата, намалена за пазарната вредност на остатокот на возилото, а според состојбата на возилото непосредно пред штетата. Вредноста на возилото непосредно пред штетата се утврдува на начин што набавната цена на ново возило на денот на пресметка на штетата се намалува за износот на проценетата истрошеност (амортизација), и се коригира со корекциони фактори (погонски ефект-поминати километри, општа состојба на возилото, услови и начин на експлоатација, инвестициони вложување како и понуда и побарувачка на пазарот). Набавната цена на ново возило, во смисла на одредбите од Законот за данок на додадена вредност, зависи од даночниот статус на сопственикот на возилото и неговото право на одбиток на ДДВ. Утврдената вредност на возилото не може да биде поголема од вистинската пазарна вредност на возилото. Горната граница на обврската на Кроација Осигурување не може да биде поголема од основницата за пресметка на премијата назначена во полисата.
 2. Кај делумни штети според висината на трошоците за поправка, намалена за пазарната вредност на остатоците на деловите кои се заменуваат. Во трошоци за поправка се сметаат и трошоците за демотирање и монтирање. Висина на штетата може спогодбено да се утврди врз основа на платените трошоци за поправка или според спогодба помеѓу осигуреникот и Кроација Осигурување. При замена на оштетените делови на акумулаторот, церадите, радио опремата, гумите, уредите за погон на течен плин, деловите на издвжниот систем и работниот уред, штетата се намалува за падот на вредноста поради истрошеноста на деловите и уредите. Не се надоместуваат поголеми трошоци за поправка кои настанале поради тоа што при поправката се направени измени или подобрувања.
- (2) Спасените делови на уништеното односно оштетеното возило (остатоците од возилото) остануваат на осигуреникот, ако поинаку не се договори. Вредноста на спасените делови на уништеното односно оштетеното возило се утврдува по пазарната вредност и според состојбата во која се наоѓаат во моментот на утврдување на висината на штетата. Така утврдената вредност се одбива од пресметаната вредност на возилото непосредно пред штетата.
- (3) На осигурениците кои не се обврзници за данок на додадена вредност во смисла на одредбите од Законот за ДДВ оштетената им се исплаќа со ДДВ доколку во вредноста на возилото која претставува основница за пресметка на премијата искажана на полисата е вклучен и ДДВ. На осигурениците кои се обврзници за данок на додадена вредност во смисла на одредбите од Законот за ДДВ и ако:
- а) имаат право на одбиток на данок, оштетената им се намалува за ДДВ;
 - б) немаат право на одбиток на данок, оштетената им се исплаќа со ДДВ, доколку во вредноста на возилото која претставува основница за пресметка на премијата искажана на полисата е вклучен и ДДВ.

- (4) Ако осигуреникот при склучувањето или во текот на времетраењето на осигурувањето не пријавил зголемен ризик или зголемување на ризикот во текот на осигурителната година ниту за тој ризик платил дополнителна премија (на пр. такси, рент-а-кар, возила кои повремено или постојано служат за превоз на експлозивни и лесно запаливи материји или материји кои можат да ја загадат околината, сместени во посебни садови - контејнери на товарен сандак, измени на возилото во текот на осигурувањето или пренамена на возилото и сл.), осигуреникот ги остварува правата од осигурувањето во однос помеѓу платената премија и вкупната премија која требало да ја плати.
- (5) Кога ќе настане осигурен случај, Кроација Осигурување е должен да исплати надомест во рок не подолг од 14 дена, сметајќи од денот на коплетирање на барањето со сите неопходни докази.
- (6) Доколку износот на штетата не е утврден во рок одреден во став (5) од овој член, Кроација Осигурување е должен да исплати сума на неспорен дел на својата обврска.
- (7) По настанување на осигурен случај на зложени предмети, Кроација Осигурување не може да исплати надомест на осигуреникот без согласност на заложниот доверител. Меѓутоа доколку во моментот на исплата осигурувачот не знаел ниту можел да знае за тие права, извршената исплата на надомест на осигуреникот останува полноважна.

Бонус - намалување на премијата за осигурување

Член 24

- (1) Бонус се одобрува и премијата за осигурување се намалува кога во текот на изминатата осигурителна година осигуреникот не пријавил штета по која Кроација Осигурување извршила исплата или утврдила обврска за плаќање.
- (2) Бонус се пресметува при продолжување или обновување на осигурувањето.
- (3) Бонус се применува кај Мини, Флекси и Потполно каско осигурување.
- (4) Премијата за осигурување се намалува:
- за 10% ако во изминатата година не била пријавена штета,
 - за 20% ако во две последователни години не била пријавена штета,
 - за 30% ако во три последователни години не била пријавена штета,
 - за 40% ако во четири последователни години не била пријавена штета,
 - за 50% ако во пет или повеќе последователни години не била пријавена штета.
- (5) Осигуреникот кој прв пат склучил осигурување со времетраење пократко од една година, нема право на бонус во следната осигурителна година, без обзир на тоа што нема штети.
- (6) Ако осигурувањето било прекинато, осигуреникот ги задржува стекнатите права од осигурување до две години за возило од иста премиска група доколку во тој период не пријавил штета. Во сите останати случаи по прекинот на осигурувањето осигуреникот плаќа основна премија.
- (7) Ако осигуреникот во осигурителната година имал една пријавена штета, го губи правото на бонус во следната осигурителна година според следната табела:

Бонус во осигурителна година	Бонус во следната осигурителна година
50%	30%
40%	20%
30%	10%
20% и помалку	0%

- (8) Ако осигуреникот во осигурителната година имал две или повеќе пријавени штети, тогаш за секоја пријавена штета губи 20% од бонусот за следниот осигурителен период.
- (9) Доколку посебно се договори и плати дополнителна премија, можно е задржување на стекнатиот бонус и во случај во текот на осигурителната година да бидат пријавени штети.
- (10) Се смета дека штетата не е пријавена ако е отстранета или ликвидирана без исплата на отштета или е во полн износ регресирана по кој било основ до истекот на тековната осигурителна година.

Штети кои не влијаат на бонусот

Член 25

Штетите пријавени по Делумно каско осигурување не влијаат на бонусот, а во однос на член 22 од овие Услови се смета дека не се пријавени.

Штетата што е пријавена во Мини, Флекси или Потполно каско не влијае на бонусот доколку се однесува на следните ризици:

- град;
- удар на гром;
- снежна лавина;
- паѓање на воздушно летало;
- кражба на аудио уред;
- оштетување на тапацираните делови на возилото при давање помош на лица кои се повредени во сообраќајна незгода;
- намерно причинети штети на осигурен предмет со цел спречување поголема штета на тој или друг предмет или на лица.

Супербонус (само за патнички возила)

Член 26

- (1) На осигуреникот му се признава правото на супербонус ако најмалку две години по ред имал осигурено возило со признат бонус од 50% без пријавена штета по Мини, Флекси и Потполно каско.
- (2) Супербонусот е право првата исплатена штета или утврдена обврска на Кроација Осигурување за исплата на штета да не влијае на бонусот, а во однос на член 22 од овие Услови се смета како да не е пријавена.

Технички резултат

Член 27

- (1) На осигуреник со 11 и повеќе возила премијата му се утврдува во зависност од техничкиот резултат. Техничкиот резултат се дефинира како однос на збирот од ликвидираниите и резервираните штети и бруто полисираната премија во изминатите три осигурителни години.
- (2) На осигуреникот кај кого техничкиот резултат во разгледуваниот период е помал или еднаков на 65% му се пресметува попуст (бонус) на премијата за осигурување за следната година на осигурување согласно следната табела:

Технички резултат	Попуст на премија
0% - 20%	50%
преку 20% - 30%	40%
преку 30% - 50%	30%
преку 50% - 60%	20%
преку 60% - 65%	10%
преку 65% - 95%	без бонус / малус

- (3) На осигуреникот кај кого техничкиот резултат во разгледуваниот период е поголем од 95% му се пресметува доплатак (малус) на премијата за осигурување за следната година на осигурување согласно следната табела:

Технички резултат	Доплатак на премија
преку 95% - 100%	5%
преку 100% - 110%	10%

преку 110% - 120%	30%
-------------------	-----

- (4) Доколку техничкиот резултат во разгледуваниот период е поголем од 120%, доплатакот на премијата за следната година на осигурување го определува Кроација Осигурување во зависност од оцената на ризикот.
- (5) Ако Кроација Осигурување не располага со податоци за премиите и штетите за најмалку три претходни осигурителни години, тогаш за утврдување на техничкиот резултат ги користи податоците за две односно една осигурителна година.
- (6) За утврдување на премијата за осигурување врз основа на техничкиот резултат важи и следното:
 1. Технички резултат, според одредбите од овие Услови, се пресметува и на возила кои осигуреникот ќе ги набави во тековниот период на осигурување.
 2. Во случај на прекин на осигурувањето и повторно склучување на договор за осигурување, премијата се пресметува врз основа на техничкиот резултат за последните три осигурителни години од времетраењето на осигурувањето пред прекиниот на осигурувањето.
 3. Ако прекиниот траел повеќе од две години, се пресметува премија за осигурување без попусти (бонус) и доплатоци (малус).

Останати одредби за влијанието на штетите врз висината на премијата

Член 28

- (1) Системот на бонуси се применува и на Договорачот кој користи возило врз основа на договор за долгорочен закуп (лизинг).
- (2) На Делумно каско осигурување не се применува системот на бонуси.
- (3) Договорачот и Кроација Осигурување имаат право да бараат повторна пресметка на премијата, ако дополнително се утврди дека пресметката се заснова на погрешни податоци за осигурени случаи, исплатени штети и наплатени премии.

Решавање приговори и постапка на вонсудско решавање спорови

Член 29

- (1) Доколку договорачот, осигуреникот или корисникот на осигурувањето не се задоволни од првостепената одлука на Кроација Осигурување, имаат право да поднесат приговор во рок од 8 дена до Комисијата на осигурувачот која одлучува по приговори. Приговорот може да му се упати на осигурувачот на адресата на Кроација Осигурување.
- (2) Приговорот треба да содржи:
 - име и презиме и адреса на подносителот на приговорот кој е физичко лице или на неговиот законски застапник, односно фирма, седиште и име и презиме на одговорното лице на подносителот на приговорот кој е правно лице;
 - причини за приговорот и барања на подносителот на приговорот;
 - докази со кои се потврдуваат наводите од приговорот кога е можно тие да се приложат, а може да содржи и исправи кои не биле разгледувани во постапката во која е донесена одлуката поради која се поднесува приговорот како и предлози за изведување докази;
 - датум на поднесување на приговорот и потпис на подносителот на приговорот односно лицето кое го застапува;
 - полномошно за застапување, кога приговорот е поднесен преку полномошник.
- (3) Друштвото е должно во писмена форма да одговори на приговорот во законски предвидениот рок од 30 дена од денот на приемот.
- (4) Договорачот, осигуреникот или корисникот на осигурувањето можат да достават жалба за осигурувачот до Агенцијата за

супервизија на осигурувањето (АСО), како орган надлежен за супервизија на друштвата за осигурување.

Во случај на спор, договорачот, осигуреникот или корисникот на осигурувањето ќе се обидат спорот да го решат спогодбено, а доколку во тоа не успеат, надлежен е стварно надлежниот суд во местото на седиштето на Кроација Осигурување.

Преодни и завршни одредби

Член 30

- (1) Овие Услови се составен дел на договорот за каско осигурување на моторни возила.
- (2) Договорот за осигурување како и сите негови дополнувања и измени се полноважни само ако се склучени во писмена форма. Сите известувања и изјави кои се даваат во врска со одредбите од договорот за осигурување мора да бидат дадени во писмена форма.
- (3) Кроација Осигурување се обврзува дека ќе ја чува приватноста на своите клиенти. Собираме само нужни, основни податоци за купувачите/корисниците со цел склучување договор за осигурување, а ги обработуваме за маркетиншки цели само доколку поседуваме соодветна согласност. Се обврзуваме да обезбедиме заштита на личните податоци на сите свои клиенти, кои ќе им ги препраќаме на надлежните органи согласно позитивните прописи. Сите податоци за клиентите се чуваат строго и достапни им се само на вработените на кои тие податоци им се нужни за вршење на работата. Сите вработени на Кроација Осигурување и деловните партнери се одговорни за почитување на начелото на заштита на приватноста.

Член 31

На односите кои произлегуваат од договорот за каско осигурување на возила, а не се уредени со овие Услови или полисата за осигурување, се применуваат одредбите од Законот за облигациони односи и останатите важечки прописи на Република Македонија.

Договарачот на осигурување/осигуреникот со потписот на понудата/полисата потврдува дека пред склучувањето на договорот за осигурување е писмено известен од осигурувачот за сите податоци согласно одредбите од член 49-51 од Законот за супервизија на осигурувањето.

Член 32

Овие Услови влегуваат во сила со денот на донесување, а се применуваат од 01.08.2023 година.

Со денот на примената на овие Услови престануваат да важат Услови за каско осигурување на патнички моторни возила од 01.04.2017 година.

КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД
 Друштво за неживотно осигурување Скопје
 Претседател на Одбор на директори
 Роберт Вучковик